

Ελλάδα: Η κρίση του λαϊκισμού Μονεταρισμός ή Σοσιαλισμός

Εισαγωγή

Οι νίκες του σοσιαλιστικού κινήματος το 1981 και το 1985 αποτέλεσαν από ορισμένες πλευρές σοβαρή τομή στην ελληνική κοινωνία:

Δραστηριοποίησαν πολιτικά σημαντικές νέες κοινωνικές δυνάμεις, νομιμοποίησαν την εθνικιστική και σοσιαλιστική ιδεολογία και οδήγησαν στην παραπέρα αποδιάρθρωση του αστυνομικού κρατικού-μηχανισμού, ο οποίος καθόριζε το εκλογικό σύστημα. Επίσης ψηφίστηκαν μια σειρά νόμοι όπως: για το μετασχηματισμό και τον εκσυγχρονισμό της ανώτατης παιδείας, για τη διεύρυνση των δικαιωμάτων των γυναικών, για την επέκταση των κοινωνικών παροχών και τη βελτίωση των εισοδημάτων στις αγροτικές περιοχές. Αν και αυτές οι πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές αποτελούσαν σημαντικές ενδείξεις για την ενίσχυση της δημοκρατίας στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνίας, το σοσιαλιστικό καθεστώς διατήρησε δεσμούς με το NATO και την ΕΟΚ και στην καλύτερη περίπτωση χρησίμευσε ως πνεύμα αντιλογίας στο NATO για ζητήματα που αφορούσαν τον Ψυχρό Πόλεμο και σαν παράγοντας πίεσης στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα για την αύξηση των επιχορηγήσεων προς τη Νότια Ευρώπη.

Βασικά το Σοσιαλιστικό καθεστώς δεν ήταν μίτη ριζοσπαστικό, όσον αφορά την εσωτερική του πολιτική μίτη, αδέσμευτο, όσον αφορά την εξωτερική του πολιτική: Ήταν και είναι ένα παραδοσιακό *κεντρίστικο* καθεστώς. Η εικόνα και η παρουσίαση του ελληνικού σοσιαλισμού από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στις Η.Π.Α. και στη Δ. Ευρώπη ως ριζοσπαστικού στην πραγματικότητα δεν εκφράζει τίποτε άλλο παρά τη ριζοσπαστική στροφή, τόσο των Η.Π.Α., όσο και της Δ. Ευρώπης, προς τη Δεξιά και την Άκρα Δεξιά.

Η αναζωπύρωση του ανταγωνισμού των εξοπλισμών, η δηλητηριώδης αντισοβιετική προπαγάνδα και η προώθηση του Ψυχρού Πολέμου από τις Η.Π.Α. σημαίνουν

την ανατροπή των ισορροπιών της «Ύφεσης» της δεκαετίας του 1970. Από την άλλη μεριά η υποχώρηση της Δ. Ευρώπης και ειδικότερα αυτή των Σοσιαλδημοκρατιών της Ν. Ευρώπης -άφησαν ένα «κενό» στην Κεντρο/Αριστερά. Έτσι η πολιτική των Ελλήνων σοσιαλιστών, όσον αφορά την προώθηση της ύφεσης, δεν είναι παρά η επιστροφή στις συντηρητικές θέσεις του κέντρου της δεκαετίας του 1970. Αυτή η παρέκβαση είναι σημαντική για να κατανοήσουμε τη φύση του ελληνικού καθεστώτος. Οι διαφωνίες του με τις Η.Π.Α. και τους ευρωπαϊούς υποστηρικτές τους εκφράζουν τη διαρκώς κλιμακούμενη δεξιά στροφή των τελευταίων και όχι τον ριζοσπαστικό εθνικισμό του προηγούμενου. Η απόσταση ανάμεσα στο σοσιαλιστικό εκλογικό πρόγραμμα του 1981 και στη λαϊκιστική πρακτική που ακολούθησε μετά η κυβέρνηση είναι επαρκής μαρτυρία, για την απόσταση που έχει διανύσει το καθεστώς σε σχέση με τις εξαγγελίες του και για την κατεύθυνση που έχει πάρει.

Ο Λαϊκισμός στην εξουσία

Η νίκη του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στηρίχτηκε σ' ένα συμβιβασμό μεταξύ διαφόρων κοινωνικών τάξεων πολλές από τις οποίες βρισκόντουσαν σε αμοιβαία ανταγωνιστικές και συγκρουόμενες θέσεις. Ο ευρύς αυτός συνασπισμός έφερε το ΠΑ.ΣΟ.Κ. στην εξουσία, όμως αυτός ο ίδιος εμπόδισε την κυβέρνηση να αποφασίσει και να επιλέξει τις βασικές κατευθύνσεις για τη νέα αναπτυξιακή πολιτική και για την πραγματοποίηση της κοινωνικής αλλαγής.

Αυτό που πρόκυψε εκ των προτέρων δεν ήταν μια συνεκτική αναπτυξιακή πολιτική, αλλά μάλλον μια πολιτική στρατηγική, στην οποία υποτάχθηκε η βασική κοινωνικο-οικονομική πολιτική. Η κυβέρνηση στόχευσε στο να διατηρήσει το συνασπισμό μέσω της διανομής βραχυχρόνιων καταναλωτικών παροχών παρά να αναλάβει την εφαρμογή των αναγκαίων δομικών αλλαγών που είχε υποσχεθεί και οι οποίες θα μπορούσαν να τη φέρουν σε σύγκρουση με ορισμένες ελιτίστικες κοινωνικές ομάδες. Για την κυβέρνηση το κύριο πρόβλημα στη διάρκεια της πρώτης τετραετίας ήταν το πώς θα διατηρήσει το λαϊκίστικο συμβιβασμό. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο το καθεστώς απέφυγε όλα τα σκληρά οικονομικά μέτρα, είτε αυτά αφορούσαν τη φορολογία της έγγειας ιδιοκτησίας, για να χρηματοδοτηθεί η ανάπτυξη αγροτοβιομηχανικών συγκροτημάτων, είτε την κοινωνικοποίηση των χρεωμένων «προβληματικών» επιχειρήσεων, είτε οποιοδήποτε μακρόπνοο επενδυτικό πρόγραμμα σε νέες παραγωγικές δραστηριότητες. Η κυβέρνηση λιγότερο ή περισσότερο, εφαρμόζοντας στην αρχή ένα πρόγραμμα σταθεροποίησης της οικονομίας, διατήρησε τη θέση της Ελλάδας στον διεθνή καταμερισμό της εργασίας με τη προώθηση του μαζικού τουρισμού, την αυξανόμενη εξάρτηση από τον εξωτερικό δανεισμό, τα εμβάσματα των μεταναστών και τη ναυτιλία.

Για να εξασφαλίσει το λαϊκίστικο συμβιβασμό και να διατηρήσει τη συνοχή των δυνητικά αντιτιθέμενων και αλληλοσυγκρουόμενων κοινωνικών ομάδων το καθεστώς χρησιμοποίησε τα ξένα δάνεια, τα δημοσιονομικά ελλείμματα και τις επιχορηγήσεις από την Ε.Ο.Κ. (για, με τη βοήθεια υπό τις Η.Π.Α. για τη διατήρηση των βάσεων και την αποθήκευση πυρηνικών όπλων). Επιχειρηματίες μικροί και μεγάλοι, αγρότες, γραφειοκράτες, καταστηματάρχες, εργοστασιακοί εργάτες, εξαγωγείς - εισαγωγείς, όλοι ή σχεδόν όλοι, πήρανε κάτι, άλλοι λιγότερα, άλλοι περισσότερα διατηρώντας έτσι την εκλογική τους υποστήριξη στο καθεστώς. Η κόλλα που συνέδεσε

όλους αυτούς μεταξύ τους ήταν η κατανάλωση. Όμως το βαθειά-δομικό πρόβλημα που υπήρχε παρέμεινε και έγινε πιο σοβαρό: η λαϊκίστικη κατανάλωση αναπτυσσόταν, ενώ η παραγωγική βάση παρέμεινε στάσιμη. Η επικέντρωση στη διατήρηση της εκλογικής δύναμης μέσω της αύξησης των δαπανών ήταν μια βραχυχρόνια στρατηγική. Σύντομα τα αποθέματα επρόκειτο να εξαντληθούν και τα δάνεια να επιστραφούν. Έπρεπε να γίνουν επιλογές: Ποιες ομάδες θα θυσιάζοντουσαν; Πώς θα κατανεμόταν το εισόδημα μεταξύ πληρωμής χρεών και επενδύσεων; Ποιες κατηγορίες κατανάλωσης θα περιοριζόντουσαν;

Οι συνέπειες του λαϊκίστικου συμβιβασμού

Η επανεκλογή του ΠΑ.ΣΟ.Κ. με απόλυτη κοινοβουλευτική πλειοψηφία τον Ιούλιο του 1985 ήταν το απόγειο της λαϊκίστικης πολιτικής. Η εκλογική νίκη και η πλατειά «εθνική» βάση υποστήριξης ήταν μια ένδειξη για την αποτελεσματικότητα των λαϊκίστικων μέτρων στην εξασφάλιση ψήφων. Η διατήρηση του ανοιχτού και ελεύθερου εκλογικού συστήματος εκλήφθηκε σαν ένας παραπάνω δείκτης για την εδραίωση της δημοκρατίας.

Όμως οι πολιτικές επιτυχίες της κυβέρνησης αντισταθμίστηκαν από την επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης. Η κυβέρνηση αφού εξασφάλισε την επανεκλογή της βρέθηκε αντιμέτωπη με όλο και ισχυρότερες πιέσεις για να ανταποκριθεί στις εξωτερικές οικονομικές της υποχρεώσεις: Οι πληρωμές των δανείων αυξανόντουσαν το κόστος των πιστώσεων μεγάλων και ήταν όλο και πιο δύσκολο να εξασφαλιστούν και οι περίοδοι της προστασίας και των επιχορηγήσεων από την Ε.Ο.Κ. πλησίαζε προς το τέλος της. Σε καμιά περίπτωση η λαϊκίστικη πολιτική δεν βοήθησε την κυβέρνηση ν' αντιμετωπίσει τα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Τα δάνεια αντί να χρησιμοποιηθούν για να θελιώσουν την παραγωγική ικανότητα της χώρας χρησιμοποιήθηκαν για πολυτελή κατανάλωση. Οι επιδοτήσεις της Ε.Ο.Κ. αντί να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση νέων αγροτο-βιομηχανικών συγκροτημάτων τα οποία θα έκαναν την ελληνική γεωργία ανταγωνιστική χρησιμοποιήθηκαν για την πρόσκαιρη αύξηση του εισοδήματος των αγροτών. Οι εισαγωγές και η κατανάλωση αύξησαν τους ψήφους, όμως δεν βοήθησαν την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγή της οικονομίας, ώστε να δημιουργηθούν οι πόροι για την αποπληρωμή των χρεών. Η λαϊκίστικη λογική της αναβολής σκληρών αποφάσεων οδήγησε στη συσσώρευση των προβλημάτων και παράλληλα περιόρισε τα περιθώρια της κυβέρνησης για ελιγμούς. Όσο μεγαλύτερα είναι τα χρέη και όσο πιο αδύνατη η παραγωγή τόσο περιορίζεται η διαπραγματευτική ικανότητα της κυβέρνησης να επαναδιαπραγματευτεί τους όρους δανεισμού της. Οι αναβολές στις πληρωμές των δανείων οδηγούν σε σκληρότερους όρους από τη μεριά των τραπεζών. Κάτω από αυτές τις συνθήκες η ιστορία και η πείρα άλλων χωρών και περιοχών του κόσμου έχουν δώσει πολλά παραδείγματα λαϊκίστικων καθεστώτων, που έγιναν περιοριστικά και αταρχικά στη προσπάθεια τους να επιβάλουν προγράμματα λιτότητας.

Το υπόβαθρο των προγραμμάτων λιτότητας

Τα προγράμματα λιτότητας (προϊόντα οικονομικών κρίσεων που εκδηλώνονται με ελλείμματα του δημόσιου προϋπολογισμού και του ισοζυγίου πληρωμών) συνήθως

καταλήγουν σε προσπάθειες για την αναδιάρθρωση των προϋπολογισμών (με τη μείωση των δαπανών), στη μείωση των επιπέδων κατανάλωσης, και στην αύξηση της παραγωγής ώστε να αντισταθμιστούν τα ελλειμματικά ισοζύγια.

Η ρητορική που συνοδεύει τα προγράμματα λιτότητας υιοθετεί συνήθως ένα «τεχνοκρατικό» ή «εθνικίστικο» λεξιλόγιο έτσι ώστε η λιτότητα να παρουσιαστεί ταξικά ουδέτερη, ίση απέναντι σ' όλες τις τάξεις, και έτσι αναγκαία για όλες τις τάξεις και στρώματα της κοινωνίας. Όμως στην πραγματικότητα όλα τα προγράμματα λιτότητας έχουν ταξικό χαρακτήρα. Το βασικό ερώτημα είναι: λιτότητα για ποιον; Ποιες τάξεις πρόκειται να στηρίζουν το βάρος της οικονομικής αναδιάρθρωσης για να ξεπεραστεί η κρίση; Ποιες δαπάνες του ισοζυγίου πρόκειται να περικοπούν; Θάπρεπε οι επιχειρήσεις να «πειθαρχηθούν» στην κατεύθυνση της αύξησης των επενδύσεων της παραγωγής και των εξαγωγών, ή θάπρεπε οι μισθοί των εργαζόμενων να περικοπούν και αυξανόμενη πίεση ν' ασκηθεί σ' αυτούς για να παράγουν περισσότερο και να καταναλώνουν λιγότερο. Είναι ξεκάθαρο πως αν υπάρχει ανάγκη λιτότητας δεν είναι αυτονόητο, όπως ισχυρίζονται οι τραπεζίτες και οι κυβερνητικοί υπάλληλοι, πως τα κοινωνικά προγράμματα και οι μισθωτοί θα πρέπει να κάνουν τις θυσίες. Κάτι τέτοιο είναι ιδιαίτερα άδικο αν σκεφτούμε πως τα περισσότερα από τα προηγούμενα δάνεια και τις κρατικές επιδοτήσεις, που οδήγησαν στην κρίση τα πήρανε οι ιδιοκτήτριες τάξεις. Οι οικονομικές κρίσεις και τα προγράμματα λιτότητας αποκαλύπτουν την άνιση κατανομή του κόστους και των ωφελειών στις καπιταλιστικές κοινωνίες. Στις περιόδους της λαϊκίστικης οικονομικής επέκτασης το ιδιωτικό κεφάλαιο απολαμβάνει ένα δυσανάλογα μεγάλο κομμάτι από τις ωφέλειες, ενώ οι εργαζόμενοι πληρώνουν ένα δυσανάλογα μεγάλο κομμάτι του κόστους στις περιόδους της λαϊκίστικης κρίσης. Αν η λιτότητα γίνει αναπόφευκτη είναι καθαρά προς το συμφέρον των εργαζόμενων να μετακυλίσουν τα βάρη προς αυτούς στους οποίους ανήκουν, δηλαδή προς το κεφάλαιο. Οι εργαζόμενοι θα πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες για την οικονομική ανάκαμψη και το κόστος της μόνο στο βαθμό που μπορούν ν' ασκήσουν εξουσία και έλεγχο στο οικονομικό πλεόνασμα από τη στιγμή που οι επιχειρήσεις θα έχουν εξυγιανθεί. Δεν είναι καθόλου προς το συμφέρον των εργαζόμενων να θυσιάσουν το συλλογικό εισόδημά τους, έτσι ώστε το *ιδιωτικό* κεφάλαιο για ακόμα μια φορά να αποσπάσει *ιδιωτικό* κέρδος.

Τα προγράμματα λιτότητας που επιβάλλονται από τις ξένες τράπεζες στοχεύουν στην επιστροφή του κεφαλαίου και των τόκων πριν ικανοποιηθούν οποιαδήποτε άλλα αιτήματα της κοινωνίας. Το πρόγραμμα «σταθεροποίησης της οικονομίας» απαιτεί, την αύξηση των εσόδων από τις εξαγωγές (με τη μείωση των εισαγωγών ή την αύξηση των εξαγωγών ή με κάποιο συνδυασμό των δύο), την περικοπή των δαπανών κοινωνικής πρόνοιας, το πάγωμα των μισθών, την αποεθνικοποίηση του δημόσιου τομέα, την αύξηση των τιμών και των επιτοκίων και την παροχή κινήτρων για την ελεύθερη διακίνηση ξένων κεφαλαίων και αγαθών. Δύο οργανισμοί παίζουν βασικό ρόλο στην επιβολή των προγραμμάτων λιτότητας των ξένων τραπεζών: Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και το «εθνικό κράτος». Το Δ.Ν.Τ. χρησιμεύει για να επιβάλλει την κοινή πολιτική των τραπεζών με τον εκφοβισμό των χωρών των οποίων ο δανεισμός έχει φτάσει σε απαράδεκτα ψηλά επίπεδα και ο οποίος υπονομεύει τη δανειοληπτική ικανότητα της χώρας. Το Δ.Ν.Τ. ελέγχει και επιβάλλει την ευθυγράμμιση του κράτους με τα προγράμματα «σταθεροποίησης και λιτότητας» υποβοηθώντας έτσι την απόσπαση εισοδημάτων από τις μητροπολιτικές τράπεζες. Για να πετύχουν όμως

συμφωνίες (για την εφαρμογή πολιτικής λιτότητας) τόσο το Δ.Ν.Τ., όσο και οι ξένες τράπεζες εξαρτώνται από το συγκεκριμένο εθνικό κράτος. Το εθνικό κράτος είναι ο μεσάζων μεταξύ της διεθνούς οικονομίας (τράπεζες) και της εθνικής οικονομίας (εργαζόμενοι).

Οι επιλογές των προγραμμάτων λιτότητας και η συμμόρφωση με τις επιταγές του Δ.Ν.Τ. ορίζουν τον ταξικό χαρακτήρα του καθεστώτος. Ένα καθεστώς το οποίο ακολουθεί τις επιταγές του Δ.Ν.Τ. ξεκάθαρα είναι με τη μεριά των τραπεζιτών και των εξαγωγέων και ενάντια στους εργαζόμενους. Όντας αντιμέτωποι με τις επιταγές του Δ.Ν.Τ. τα κράτη έχουν τρεις επιλογές:

1. Μπορούν να υποταχθούν στο Δ.Ν.Τ. και στις πολιτικές λιτότητας που αυτό επιβάλλει.
2. Μπορούν να διαπραγματευθούν για οριακές αλλαγές, ενώ παράλληλα αποδέχονται το γενικό πλαίσιο του Δ.Ν.Τ.
3. Μπορούν να αντισταθούν στο Δ.Ν.Τ. και να επιλέξουν μια εναλλακτική πολιτική λιτότητας και σταθεροποίησης που να στηρίζεται στους εργαζόμενους.

Ο ρόλος των εργαζόμενων και οι σχέσεις μεταξύ του κράτους και των εργαζόμενων είναι αποφασιστικός και καθοριστικός για το κατά πόσον μια χώρα μπορεί ν' αντισταθεί στο δόγμα του Δ.Ν.Τ. Όπου τα συνδικάτα των εργαζόμενων είναι αδύνατα ή ελέγχονται από το κράτος η τάση του καθεστώτος είναι να υποταχθεί στο Δ.Ν.Τ. Όπου η εργασία έχει την ικανότητα να κινητοποιεί μαζική υποστήριξη μπορεί να επηρεάσει το κράτος άμεσα ή έμμεσα στην κατεύθυνση της απόρριψης των συνταγών του Δ.Ν.Τ.: άμεσα, πιέζοντας το κράτος ν' ακολουθήσει άλλη πολιτική, ή έμμεσα αν το κράτος επιλέξει την προώθηση της πολιτικής του Δ.Ν.Τ. κάνοντάς το να χάσει τη λαϊκή υποστήριξη και να αντιμετωπίσει τη διαρκή κοινωνική σύγκρουση. Έτσι τα προγράμματα λιτότητας καθορίζονται από τρεις παράγοντες: τις ξένες τράπεζες, τους εργαζόμενους και το κράτος. Το αποτέλεσμα της σύγκρουσης αυτών των τριών παραγόντων έχει σοβαρή επίδραση στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική δομή της συγκεκριμένης χώρας.

Οι συνέπειες των Προγραμμάτων Λιτότητας: Μερικά παραδείγματα από την Ευρώπη και τη Λ. Αμερική

Ορισμένες εμπειρίες από διάφορες χώρες παρέχουν άφθονες αποδείξεις, όσον αφορά τις επιδράσεις των καθορισμένων από τις τράπεζες πολιτικής λιτότητας.

Στην Ευρώπη τα αποτελέσματα της πολιτικής αυτής έχουν γίνει ιδιαίτερα αισθητά: Η εφαρμογή μονεταριστικών μέτρων έχει οδηγήσει σε δημοσιονομικές περικοπές των προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας, σε περικοπές μισθών και σε αύξηση της ανεργίας.

Τόσο στη συντηρητική Αγγλία όσο και στην σοσιαλδημοκρατική Γαλλία ο μονεταρισμός έχει οδηγήσει στη συγκέντρωση των εισοδημάτων και στη συνέχιση της οικονομικής ύφεσης.

Στη Λατινική Αμερική οι απόψεις του Δ.Ν.Τ. περί σταθεροποίησης και λιτότητας οδήγησε στη μαζική διαρροή πληρωμών προς το εξωτερικό και τις βιομηχανίες σε παρακμή. Η χρεωκοπία βιομηχανιών έχει εμποδίσει την οποιαδήποτε οικονομική ανάκαμψη, περιορίζοντας την ικανότητα της περιοχής για νέα οικονομική ανάπτυξη. Με τα επίπεδα των μισθών να βρίσκονται κάτω από αυτά της δεκαετίας του 1970

η μαχητικότητα των συνδικάτων, στη Λ. Αμερική εναντίον του Δ.Ν.Τ και των καθεστώτων που έχουν προσπαθήσει να προωθήσουν αυτή την πολιτική, αυξάνεται.

Αυτό αληθεύει τόσο για την στρατιωτική δικτατορία της Χιλής όσο και για την Αργεντινή και τη Βραζιλία, όπου πρόσφατα αποκαταστάθηκε η δημοκρατία. Το πολιτικό κόστος της εφαρμογής πολιτικών λιτότητας με την υπαγόρευση του Δ.Ν.Τ είναι πολύ ψηλό:

Τα στρατιωτικά καθεστώτα απομονώθηκαν, βρέθηκαν σε κατάσταση ανάγκης και υποχρεώθηκαν να αποσυρθούν ξανά στους στρατώνες, ενώ τα εκλεγμένα πολιτικά καθεστώτα που έχουν ακολουθήσει το Δ.Ν.Τ έχουν δει την εκλογική τους δύναμη να μειώνεται και αντιμετωπίζουν την όξυνση της ταξικής σύγκρουσης.

Στη Βραζιλία, την Αργεντινή και το Περού υπάρχει μία αντίστροφη σχέση μεταξύ της λαϊκής υποστήριξης του καθεστώτος και της εφαρμογής της πολιτικής λιτότητας του Δ.Ν.Τ.

ΟΔΗΓΟΥΜΕΘΑ ΣΕ ΜΙΑ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ,
ΕΥΤΥΧΟΣ: ΗΛΙΟΙ, ΜΠΑΝΑΝΕΣ,
ΣΑΜΠΑ ΚΑΙ ΜΑΡΑΚΑΣ!

Το σκίτσο του Altan είναι παρμένο από την «Βαθέλ».

Στην Ευρώπη πρόσφατα γεγονότα παρέχουν ανάλογες ενδείξεις: όπου εργατικοί και σοσιαλδημοκράτες σαν τον Μιττεράν και τον Σοάρες (και παλαιότερα τον Ουίλσον) έχουν ακολουθήσει πολιτικές λιτότητας κατευθυνόμενες από τις τράπεζες έχουν χάσει την υποστήριξη των εργατικών συνδικάτων και της εργατικής τάξης και τελικά πρόκειται να χάσουν και τις εκλογές.

Στην Αγγλία οι εξεγέρσεις και η βία έχουν ενταθεί στις περιοχές όπου υπάρχει μεγάλη ανεργία. Αυτό είναι το μήνυμα που πρέπει να κατανοηθεί όσον αφορά την ελληνική περίπτωση: δεν υπάρχει άλλη λύση από τη διακυβέρνηση με την υποστήριξη των εργαζομένων και δεν υπάρχει άλλος τρόπος να εξασφαλιστεί η υποστήριξη των

εργαζομένων, παρά μόνο εάν οι τελευταίοι έχουν ζωτικό ρόλο στην κατάστροψη της πολιτικής λιτότητας και ανάπτυξης.

Πέρα από τον Εθνικό Λαϊκισμό: Μονεταρισμός ή Σοσιαλισμός

Δοθείσης της κρίσης του λαϊκισμού δηλαδή της αδυναμίας του να χρηματοδοτήσει τον στηριγμένο στην κατανάλωση συνασπισμό που στηρίζει τη σημερινή κυβέρνηση, ποιες είναι οι εναλλακτικές λύσεις;

Το καθεστώς δε μπορεί πια να οργανώνει την οικονομική του πολιτική με βάση προγράμματα με βραχυχρόνια αποτελέσματα για να κερδίσει τις εκλογές. Οι εκλογές τελείωσαν και τα χρέη πλησιάζουν ακάθεκτα.

Οι λαϊκίστικες προσδοκίες εξαφτήκανε από τα μπαλκόνια και τις πλατείες, εντούτοις η χώρα περισσότερο από τότε εξαρτιέται από τον τουρισμό και βασανίζεται από τις προβληματικές επιχειρήσεις (υπερχρεωμένες και πεπαλαιωμένες επιχειρήσεις) και από ένα αναποτελεσματικό παραγωγικό και εμπορικό σύστημα στη γεωργία.

Η αποτυχία στο να δημιουργηθεί μια διαφοροποιημένη οικονομία να εισαχθεί η εργατική αυτοδιαχείριση και να εκσυγχρονιστεί η γεωργία, τα προηγούμενα χρόνια σημαίνει, πως η κυβέρνηση αντιμετώπιζε τις τράπεζες και άρα το Δ.Ν.Τ από αδύναμη θέση. Δεν διαθέτει την παραγωγική ικανότητα, τα βιομηχανικά και εμπορικά δεδομένα για να διαπραγματευθεί αποτελεσματικά. Κάτω από αυτές τις συνθήκες ο κίνδυνος να αποδεχθεί τη λιτότητα του τύπου του Δ.Ν.Τ είναι πολύ πραγματικός. Σε αντάλλαγμα για πιστώσεις με συμφέροντες όρους οι τράπεζες θα απαιτήσουν έλεγχο των μισθών και των κοινωνικών παροχών.

Όπως είδαμε και από εμπειρίες άλλων χωρών, αν η Ελλάδα ακολουθήσει τις συνταγές του Δ.Ν.Τ, η περιοριστική οικονομική πολιτική και η ένταση της κοινωνικής δυσαρέσκειας είναι αναπόφευκτες. Και δεν υπάρχει καμία απολύτως εγγύηση πως οι περικοπές των πιστώσεων θα περιορίσουν το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών και την πιστωτική κατάσταση της χώρας.

Η υιοθέτηση των οδηγιών του Δ.Ν.Τ θα έχει επίσης επιδράσεις στην εξωτερική πολιτική. Η όλο και πιο επισφαλής πιστωτική θέση της θα αδυνατίσει την ικανότητα της κυβέρνησης να διατηρήσει ανεξάρτητη εξωτερική πολιτική.

Όμως εναλλακτικές λύσεις υπάρχουν. Οι περιοριστικές δημοσιονομικές και εισοδηματικές πολιτικές της δεκαετίας του 1970 δεν είναι μίτη αναπόφευκτες, μίτη αδύνατο να αντιστραφούν. Για να αντιστραφεί η πορεία προς την συντηρητική πολιτική πρέπει να υπάρξει αποτελεσματική παρέμβαση του λαϊκού κινήματος και ειδικότερα των εργατικών συνδικάτων στην κατεύθυνση της αντίστασης στην πολιτική λιτότητας του Δ.Ν.Τ και των ξένων τραπεζών και μία συγκροτημένη προσπάθεια για την αντιμετώπιση της κρίσης η οποία επιδεινώνεται.

Η βασική αδυναμία του ελληνικού λαϊκισμού ήταν να αναπτύξει ένα συνεκτικό πρόγραμμα ανάπτυξης βασισμένο στις παραγωγικές τάξεις και να το εφαρμόσει. Πριν την κρίση το σλόγκαν ήταν όλα για όλους. Ο κίνδυνος ενός συντηρητικού προγράμματος βρίσκεται στο ότι δεν προσφέρει τίποτα σε κανέναν και στο πολιτικό κενό που πρόκειται να δημιουργηθεί ανοίγοντας έτσι το δρόμο για την επιστροφή της δεξιάς.

Στη σημερινή κατάσταση δεν υπάρχει άλλη λύση από τη λιτότητα και την πειθαρχηση της οικονομίας. Ενώ δύσκολες αποφάσεις που αφορούν την οικονομική και

την κοινωνική πολιτική δεν μπορούν να αποφευχθούν. Η προσφυγή στο Δ.Ν.Τ σημαίνει την εγκατάλειψη της ανεξαρτησίας.

Για τα εργατικά συνδικάτα το βασικό ερώτημα είναι λιτότητα για ποιον; Σε ποιο γενικότερο κοινωνικο-οικονομικό πλαίσιο; Το να ζητάς από τους εργάτες να δεχθούν τους περιορισμούς των μισθών και των ημερομισθίων στα πλαίσια του σημερινού συστήματος ιδιοκτησίας και παραγωγής, ισοδυναμεί με απόκρυψη της εκμετάλλευσης. Βραχυχρόνιες απώλειες και θυσίες για τους εργαζόμενους μπορούν να αντισταθμιστούν στο μέλλον, μόνο με μεταβολές στην ιδιοκτησία και τον έλεγχο του παραγωγικού συστήματος. *Οι εργαζόμενοι πρέπει να είναι πρόθυμοι να θυσιάσουν τις τρέχουσες αυξήσεις των μισθών τους μόνο με αντάλλαγμα τη διεύρυνση της εξουσίας τους και της επιρροής τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων σήμερα.*

Για να μπορέσει να καλύψει τις πληρωμές των χρεών η οικονομία πρέπει να αναπτυχθεί, όμως η αύξηση των πληρωμών των χρεών εμποδίζει τη διενέργεια νέων επενδύσεων. Στις πληρωμές των χρεών θα πρέπει να μπει ένα όριο. (Ίσως όχι πάνω από 10% των εισπράξεων από τις εξαγωγές). Οι κοινωνικές και παραγωγικές ανάγκες της Ελλάδας πρέπει να έχουν προτεραιότητα σε σχέση με τις πληρωμές των τόκων στις ξένες τράπεζες. Αντί να περικοπούν οι κοινωνικές υπηρεσίες, αυξημένοι φόροι πρέπει να συλλεχθούν από τους ιδιοκτήτες γης και τους επιχειρηματίες που ποτέ δεν έχουν πληρώσει το μερίδιό τους.

Συμβούλια εργαζομένων και κοινοτήτων πρέπει να σχηματιστούν για τον έλεγχο των τιμών και των κερδών, για να εξασφαλίσουν τη σταθερότητα των μισθών. Αυτά τα μέτρα θα μπορούσαν να είναι μέρος ενός κοινωνικού συμβολαίου μεταξύ των εργαζομένων και της κυβέρνησης σύμφωνα με το οποίο τα εργατικά συνδικάτα και οι μαζικές οργανώσεις θα γινότουσαν οι δυνάμεις εκείνες που θα ρύθμιζαν την οικονομία. Περικοπές στις στρατιωτικές δαπάνες και στις δαπάνες της πολιτικής γραφειοκρατίας, θα μπορούσαν να είναι πηγές κεφαλαίων για την έναρξη ενός νέου προγράμματος επενδύσεων στην κατεύθυνση της εκβιομηχάνισης, υποκαταστάσεις εισαγωγών οι οποίες θα συνδέουν τη βιομηχανία με τη γεωργία και τις υπηρεσίες.

Αυτές και άλλες δυνατότητες για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης είναι δυνατές μόνο μέσω μιας σοβαρής αλλαγής των πολιτικών και κοινωνικών δομών. Η απόπειρα να επιβληθεί λιτότητα με τις ίδιες κρατικές δομές πρόκειται να οδηγήσει την κυβέρνηση στην αποτυχία.

Η διατήρηση των ίδιων σχέσεων με τις τράπεζες και το εγχώριο κεφάλαιο σημαίνει διατήρηση της οικονομίας τουριστών και γκαρσονιών.

Η παθητικότητα και ο συντηρητισμός του καθεστώτος είναι μία πρόσκληση προς το Δ.Ν.Τ για να υπαγορεύσει την πικρή συνταγή του και να μετατρέψει το σοσιαλισμό σε όνειρο θερινής νυκτός.

Μόνο μέσα από μία πανεθνική κινητοποίηση των συνδικάτων και των κοινωνικών οργανώσεων μπορεί ένα δίκαιο πρόγραμμα οικονομικής ανάκαμψης να σχεδιαστεί, να εφαρμοστεί και έτσι να αποφευχθεί ένα κύμα κοινωνικών συγκρούσεων και απεργιών. Οι εναλλακτικές λύσεις του λαϊκισμού έχουν εξαντληθεί. Τώρα η επιλογή θα γίνει μεταξύ του μονεταρισμού του τύπου του Δ.Ν.Τ και του σοσιαλισμού που θα βασίζεται στα εργατικά συνδικάτα και τα κοινοτικά συμβούλια.